Parempaa aineistonhallintaa opinnäytetöihin

2.10.2017

Aineistonhallinta on tutkimusprosessin tärkeä osa-alue. Sen avulla voidaan varmistaa tutkimusaineistojen säilyvyys, löytyvyys, saavutettavuus, ymmärrettävyys ja myös uudelleenkäytettävyys. Tästä on hyötyä niin opiskelijoille, tutkijoille ja organisaatioille, mutta myös tieteelle ja koko yhteiskunnalle. Järjestelmällinen aineistonhallinnan soveltaminen opinnäytetyöprosesseihin auttaa opiskelijaa hahmottamaan opinnäytetyöprosessin kulkua. Etukäteissuunnittelun avulla opiskelija kykenee paremmin jäsentämään, miten aineisto kerätään, miten se säilytetään järjestelmällisesti ja turvallisesti, miten tutkimusetiikasta huolehditaan ja mitä aineistolle tapahtuu opinnäytetyöprosessin jälkeen.

Aineistonhallinnan tarkkaa suunnittelua tarvitaan etenkin silloin kun opinnäytetyö vaatii tutkimusluvan tai eettisen ennakkoarvioinnin. Suunnittelu on erityisen tärkeää myös sellaisissa opinnäytetöissä, joissa kerätään henkilötietoja. Tällöin on suunniteltava etukäteen henkilötietojen kerääminen, säilyttäminen, käsittely, mahdollinen luovuttaminen, poistaminen ja tuhoaminen. Lisäksi tutkimukseen osallistuville on etukäteen selvitettävä muun muassa, miten kerättävää tutkimusaineistoa käsitellään, miten yksityisyydensuojasta huolehditaan ja mitä aineistolle tehdään tutkimusprosessin jälkeen.

Opinnäytetyön aineistoilla tarkoitetaan niitä aineistoja, jota kerätään opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamiseksi ja ongelmien ratkaisemiksi. Aineistoa voidaan kerätä esimerkiksi haastattelemalla, kyselemällä, mittaamalla tai havainnoimalla. Käytännössä opinnäytetöiden aineistonhallintasuunnitelmaa voi lähteä miettimään seuraavien kysymysten avulla:

• Millaista aineistoa opinnäytetyössä kerätään tai uudelleen käytetään?

• Miten aineisto kuvaillaan?

• Miten aineiston laatu varmistetaan?

• Miten aineisto tallennetaan ja varmuuskopioidaan?

• Miten huolehditaan aineiston tietosuojasta ja siitä, että ulkopuoliset eivät pääse aineistoon käsiksi?

• Onko aineistossasi henkilötietoja?

• Miten huomioit tutkimuseettiset asiat?

• Miten immateriaalioikeudet ja tekijänoikeudet otetaan huomioon?

• Missä aineisto säilytetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen ja voivatko muut hyödyntää sitä myöhemmin?

Aineistonhallinta palvelee aineistojen myöhempää käyttöä

Järjestelmällinen aineistonhallinta palvelee myös aineistojen myöhempää käyttöä ja mahdollistaa aineistojen tallentamisen ja avaamisen muiden käyttöön opinnäytetyöprosessin päätyttyä. Siksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon kaikki aineistoon liittyvät asiat aina opinnäytetyöprosessin alusta sen päättymiseen saakka. Vaikka aineistonhallinnan keskeisiä periaatteita on hyvä miettiä jo ennen aineiston keräämistä, on yksityiskohtia kuitenkin mahdollista täsmentää vielä tutkimusprosessin aikana.

Teksti:

Seliina Päällysaho, tutkimuspäällikkö ja **Jaana Latvanen**, informaatikko. Kirjoittajat työskentelevät Seinäjoen ammattikorkeakoulussa.

Avoimuuden lisääminen korkeakoulujen käyttäjälähtöisessä innovaatioekosysteemissä (ATT) -hanke on saanut rahoituksen Opetus- ja kulttuuriministeriön Tieto käyttöön -rahoitushausta. Hanke toteutetaan ajalla 1.4.2015–31.12.2017.